

Mersdorf Ilona életei

„Gyerekkorom világát próbálom megírni. Kezdek aggódni, hogy nincs már annyi időm, hogy tovább halogassam.” E szavakkal zárult a Mersdorf Ilonával két évvel ezelőtt készült interjünk, mely alig három hónappal a halála előtt jelent meg. Gödöllői íróársai posztumusz kötettel tisztelegnek emléke előtt.

Két éve már, hogy nincs köztünk a Resicabányáról indult író, akinek nagy terve, szeretett szülővárosa különleges, színes világát megelevenítő regénye ugyan nem készülhetett el, de családja és íróársai összefogásának hála tavaly megjelent az a posztumusz kötet, amelynek legszebb olvasmányai Ilona életének különböző helyszíneit és családtagjait vonultatják fel (Mersdorf Ilona: *Ne halj meg minden percben*. Gödöllő, 2025). Galló Kovács Zsuzsanna és Istók Anna gondos szerkesztői munkája nyomán összeáll a kép, az írói pálya főbb és kiemelkedő alkotásai, Ilona életútjának különböző részletei, az el nem készülhetett családregegy tükörcserepei.

„Erdélyhez köt a gyerekkor, az emlékek, amik azzá tettek, aki vagyok. Gödöllőhöz az íróársak, az IRKA közössége. Szeretek történeteket mesélni. Míg írok, úgy érzem, van kinek.” Mersdorf Ilona legszebb és legfájdalmasabb gondolatai szeretett Erdélyéhez kötődnek. Minden hazlátogatása során egykori önmagát, gyermekkorát, szülővárosát, családja történeteinek helyszíneit kereste-kutatta. Egy-egy apró emlékjelet, ami talán még dacol az idő múlásával és időkapcsolaként mesél annak, aki meglátja, felfedezi.

„Resicán születtem, a temesvári Bartók Béla Líceumban érettségiztem 1972-ben. Dolgoztam mérnökként és külkereskedőként, éltem a Bánságban, Székelyföldön és a Gödöllői-dombságban. Megfordultam sokfelé a világban, sok megírnivaló élményt gyűjtöttem, de a legszebbeket Nagymamám resicai kiskonyhájából hoztam magammal. Az a – ma már csak képzeletben létező – hely, életem origója, amihez viszonyítom magamat” – vallotta.

Mindebből itt-ott még feltűnik valami, de már csak az emlékek maradtak valóban érinthetetlen és szabadon bejárható tulaj-

FOTÓ: MERSDORF ILONA MAGÁNARCHÍVUMA

donai. Novelláiban ezeket mentette szövegbe, jövőbe. „A régi, soknemzetiségű Resicából alig maradt valami. Németek, magyarok nagyrészt elköltöztünk onnan, a mi kiskonyhánkat is lerombolták az új lakók. Szomorú vagyok, mikor idegenként kukucskálok be azon a vasból barkácsolt kapun, ami Nagytatám műve, még a háború utáni évekből.”

Folyamatosan új írói kihívások találták meg. Nem vitás, valósággal lubickolt ezek között. Unokaöccsével közösen írt dokumentumregénye Erdélyben is ismertté tette a nevét (Mersdorf Ilona–Horváth Pál: *Erről nem beszéltünk*. Kriterion Könyvkiadó, Kolozsvár, 2017). Könyvükkel egy

korszak sötét paravánjai mögé nyújtottak betekintést, amelyet addig a még fellelhető, de lassacskán eltávozó szemtanúk ismerhettek csupán. A felszínre hozott kutatások és tények azzal szembesítettek, hogy ők is csak részzigazságokat tudtak, sejtettek a rendszer működéséről, amely árulókat és árulásokat gyártott, hogy erőnek erejével bomlassza és megfélemlítse az életerős közösségeket. A szerzőpáros az alapos kutatómunka és a minőségi megfogalmazás jutalmaként Erdély számos településén mutathatta be kötetét, a rendszerváltás előtti korszak fájdalmasan izgalmas történelemkönyvét adva az olvasóközönség kezébe.

„A halottak bámulatosan gyorsan fiatalodnak. Anyu sem nyolcvannyolc évesen maradt velem. Belépünk együtt abba a nélküle lelketlenülé vált lakásba, hallom, hogy csörgeti a kulcsait. Lenéz rám a családi képekről, amiket keretekbe gyűjtöttem, az étkező falára. Kirándulunk vásárnap, ő a csinos, maga-varrta ruhában. Egy másik képen kicsit szomorkás a mosolya, de hát sosem volt az a hangosan nevetős. A legszebb tizennégy évesen, az iskolai egyenruhájában, a jövőbe néző, okos szemével.

Sosem tudtam megfejtetni a befele élő titokzatosságát. Vajon miért nem kérdeztem, faggattam, vádolom magamat. Álmomban megfejttem a titkait, miközben kiürítjük a lakását. Fényképek, levelek kerülnek elő. Van olyan, hogy az álmok nem hazudnak.

Melyik vajon az igazi anyám?”
(Mersdorf Ilona: *anyu*. Részlet)

Mersdorf Ilonának több élete volt. Bátor újrakezdőként minden új helyszínen otthont teremtett magának és övéinek. Az írás is ezt az otthonosságot, fészekrakást jelentette számára élete utolsó állomás helyén, a Gödöllői-dombságon. Szerencséjére értő és befogadó közösségre talált, íróársakra, akik között jól érezte magát, és ahol újabb és újabb írói célokat tűzhetett ki. Az egymást követő szakmai visszajelzések, a díjak és elismerések azt mutatták, hogy jó úton járt. Ám nemcsak lubickolt az „otthonra lelt írásban”, hanem időközben már versenyt is futott az idővel: „sok mindent szerettem volna és szeretnék még írni” – mondta hónapokkal a halála előtt.

Írt. Sokat, sokfélét. Prózát, lírát, novellát, betegségének naplóját. Útjelző póznákat vert le, jeleket hagyott hátra életéről, írásművészetéről, gondolatairól. Olyan írásokat, amelyek megérintenek, befolyásolnak, elgondolkodtatnak. Családi történetei beférkőznek a lelkünkbe, észrevétlenül a saját történeteink lesznek, összekeverednek a saját emlékeinkkel. Sorai, a múlt titkait bogozó mondati bevezetnek az emlékezés lelki világába. Itt-ott már a saját életünket látjuk viszont és tesszük hozzá Mersdorf Ilona életeihez. Ilyenkor egyetlen lehetőségünk marad: meg kell állnunk egy kis időre, letenni a könyvet és engedni, hogy a gondolatok, mint valami végtelen vasúti szerelvény, végigkússzanak bennünk, és lassacskán megszülessenek a válságaink mindarra, amit Mersdorf Ilona a történeteiben keresztül megteremt a lelkünkben.

FÁBIÁN TIBOR

Ne halj meg minden percben

Mersdorf Ilona

Mersdorf Ilona
Menekülés

süllyedő arcotok
még zengő billentyű
a lecsukódó zongorán

egy családfa utolsó
levelei hullnak le
a kopár ágakról

és nincs hová bújnom

mi lesz most?
álmaimba költöztök
elindulunk

Az első találkozás

Bő évtizede, az Érmellék egyik történelmi településén festménykiállítást szerveztünk. A Besztercéről elszármazott, évtizedek óta Ausztriában élő Horváth Piroska nyugalmazott tanárnő miniatűr festményei mosolyogtak ránk: virágok, zöldbe boruló mezők. Piroska nem egyedül érkezett, elkísérte unokahúga, Mersdorf Ilona is. Ilona egy keményborítós antológiát nyújtott át, a gödöllői irodalmi kör kiadványát, amelynek maga is tagja, alkotója volt. Keveset beszélgettünk, hiszen a hangsúly aznap a kiállításon, a lelkünkbe ragyogó virágfestményeken és Piroskán volt. Így csak annyi maradt meg bennem Ilonáról, hogy rokonként és íróként mutatták be. Később megnéztem a könyvbe írt ajánlást, ahol kedvesen, szerényen valami olyasmit írt, hogy bármit is elért az életben, a legnagyobb hálát a családjáért érzi. Olyan volt ez a mondat számomra, mint egy elvetett mag, amit először nem is értettem, aztán egyre csak növekedett bennem. Ez a rövid, egyszerű ajánlás évek múltán is a hatása alatt tartott. Időnként, ha bölcs gondolatra, a saját utamra visszatérítő megerősítésre volt szükségem, csak kikerestem a könyvet a polcon, újraolvastam Ilona bejegyzését, és máris tudtam a helyes irányt. Az évek során valóságos írói barátság alakult ki köztünk. Figyeltünk egymásra, bátorítottuk és segítettük egymást a tollforgatás rögzítő útján.